

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังมีการตื่นตัวในเรื่องของสตรีและยอมรับนับถือความสามารถของสตรีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากองค์การ สหประชาชาติได้กำหนดปีสตรีสากลขึ้นในปี พ.ศ. 2518 และกำหนดระยะเวลาส่งเสริมสถานภาพและการพัฒนาสตรีเป็นเวลาถึง 10 ปี¹ วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการจัดตั้งปีสตรีสากลก็คือ เพื่อให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนากิจการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การอนามัย ทั้งนี้เพราะแต่เดิมโดยทั่วไปหน้าที่และบทบาทของสตรีได้ถูกจำกัดไว้เป็นเพียงมารดา ภรรยา และแรงงานในบ้านเท่านั้น สำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิก และเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้กำหนดแบบแผนว่าด้วยการพัฒนาสตรีลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ด้วย² ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศสังคมนิยม ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท และประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรเหล่านี้เป็นสตรี³ จึงนับว่าสตรีเหล่านี้เป็นทรัพยากร

---

¹ มาฆะ ชิตตะสังคะ, "ข้อสรุปแนวคิดในการพัฒนาสตรีชนบท," วารสารพัฒนาชุมชน 10 (กันยายน 2523) : 10.

² จริยา สุทธิพิทยานนท์, "กลุ่มสตรีปลุกยักษ์นครวัด," วารสารพัฒนาชุมชน 18 (พฤษภาคม 2522) : 40.

³ เรื่องเดียวกัน.

ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสตรีจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีบทบาททั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง เพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสตรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในเรื่องนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาเกษตรกรกรม ได้เล็งเห็นความสำคัญของบทบาทของสตรีดังกล่าวที่มีต่อการพัฒนาเกษตรกรกรม จึงสนับสนุนให้แม่บ้านเกษตรกร ได้รวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นแกนกลางที่จะกระจายความรู้ในเรื่อง การเพิ่มผลผลิตเกษตรกร การดูแลเก็บรักษาผลิตผลเกษตรกรหลังการเก็บเกี่ยว การผลิตอาหาร การแปรรูปและถนอมอาหาร ธุรกิจเกษตรกร การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ การดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว และการช่วยเหลือชุมชนเกษตรกร ไปสู่ครอบครัวเกษตรกรอีกทางหนึ่ง¹ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังนี้คือ

1. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตร ได้มีความรู้ความสามารถทางด้านเกษตร เช่นเดียวกับเกษตรกร (พ่อบ้าน)
2. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันขึ้น เพื่อร่วมกันใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุงยกระดับฐานะของสังคมเกษตรกรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง
3. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว อันจะเป็นผลให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรมีพละนามัยสมบูรณ์
4. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรใช้ความรู้ เคหกิจเกษตร เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง
5. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นแหล่งรับบริการ ส่งเสริมทั้งทางด้านเกษตรและเคหกิจเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้อย่างรวดเร็วและประหยัดงบประมาณ

---

¹กรมส่งเสริมการเกษตร, "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร," (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2523), หน้า 1.

6. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทรช่วยกันแก้ปัญหาภาวะของสังคมส่วนรวม ปรบัให้เข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้รักถิ่นและรัก อาชีพเกษตรกร ไม่เกิดความเบื่อหน่าย จำเ็จ ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ไม่ทิ้ง ไร่-นา อพยพไปประกอบอาชีพที่อื่น ซึ่งจะเป็ผลให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ การเกษตรที่เป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทย

7. การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทร จะต้องไม่ขัดค่อนโยบาย และการบริหารของทางราชการ และจะต้องไม่มีจุดมุ่งหมายทางการเมือง หรือเพื่อ ประโยชน์ทางการเมือง¹

การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีจุดประสงค์ดังกล่าว นับได้ว่าเป็นแนว ปฏิบัติใหม่อย่างหนึ่ง ในสังคมเกษตรกรหรือที่เรียกว่า นวัตกรรม ดังที่ เอช. จี. บาร์เน็ต (H.G. Barnett) ได้กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมไว้ พอสรุปได้ว่า นวัตกรรม นั้นก็คือ แนวความคิด แบบแผน พฤติกรรม หรือสิ่งของใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจาก ของเดิมที่มีอยู่ ของใหม่ในที่นี้ครอบคลุมทั้งสิ่งมองเห็น สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาท สัมผัสทั้ง 5 เช่น แบบแผนพฤติกรรม ความประพฤติ สิ่งประดิษฐ์ วิทยาการใหม่ ๆ และสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น ความเชื่อ ความนึกคิด ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในความคิดของ บุคคล²

กรมส่งเสริมการ เกษตร ได้เริ่มงานพัฒนาแม่บ้านเกษตรกร ทรอย่างจริงจังตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2519 เป็นต้นมา โดยมีเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรประจำสำนักงานเกษตร

---

¹กรมส่งเสริมการ เกษตร, "เอกสารดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร," (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการ เกษตร, 2519), หน้า 1-2.

²H.G. Barnett, Innovation (New York : McGraw - Hill, 1953), p.7.

อำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ งานนี้ควบคู่กับการช่วยเหลือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
 การเกษตร¹ ส่วนวิธีการเผยแพร่ให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้น ในระยะแรก ๆ
 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้สนับสนุนแนะนำให้มีการจัดตั้งขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้
 ดำเนินงานจะไปทำการชี้แจงแก่หัวหน้าครอบครัว แม่บ้าน และบุตรหลานของสมาชิกกลุ่ม
 เกษตรกร ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลประโยชน์
 ที่สมาชิกจะได้รับ² แต่ภายหลังเมื่อแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ได้ทราบการเคลื่อนไหวของ
 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ และได้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 ก็อาจจะร่วมกันริเริ่มในท้องถิ่นของตนเองบ้าง ดังนั้นบุคคลที่มีบทบาทในการเผยแพร่เรื่อง
 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนั้นนอกจากจะเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแล้ว สื่อบุคคลอื่น ๆ
 เช่น หัวหน้าครอบครัว ญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านที่ได้รับบริการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ก็อาจมี
 ส่วนในการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนี้ให้แพร่หลายออกไปอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้
 สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจก็อาจมีบทบาทในการเผยแพร่ด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาของ
 โรเจอร์ส (Rogers) นักสังคมวิทยาชนบทอเมริกันพบว่า แนวทางที่นวัตกรรมจะเผย
 แพร่ไปสู่เกษตรกรมี 4 แนวทางคือ

1. เพื่อนและเพื่อนบ้าน
2. พนักงานเคาน์เตอร์และพ่อค้าขายปลีก
3. หน่วยงานของรัฐ เช่น การบริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
4. สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์³

¹กรมส่งเสริมการเกษตร, "กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" หน้า 7.

²กรมส่งเสริมการเกษตร, "เอกสารการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร"
 หน้า 3.

³Everett M. Rogers, Social Change in Rural Society (New York :
 Appleton-Century-Crofts, 1960), p. 399.

จากการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตรในอันที่จะสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ตั้งแล้ว ปรากฏว่า ผลการดำเนินงานได้ก้าวหน้ามาเป็นลำดับ มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรวมตัวเพื่อรับบริการด้านวิชาการ สามารถนำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว และดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยขยายวงกว้างออกไปทั่วประเทศอยู่ในขณะนี้แล้ว โดยเฉพาะในจังหวัดนครปฐมซึ่งรับนโยบายจากกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524) มีจำนวนสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถึง 1,014 คน กระจายอยู่ตามกลุ่มต่าง ๆ 41 กลุ่ม¹ ทำให้น่าสนใจศึกษาว่า ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกนั้นได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสื่อประเภทใดบ้าง และสื่อเหล่านั้นมีบทบาทในการจูงใจให้เขาเป็นสมาชิกแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการเผยแพร่และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงนับได้ว่าเป็นการสื่อสารเพื่อนวัตกรรม (Communication of Innovation) ในอันที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของสังคมเกษตรกรให้ดีขึ้น มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัวอันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้น ดังนั้นถ้าสมาชิกในสังคมยอมรับและนำไปปฏิบัติจริงก็จะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แต่การที่บุคคลจะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับการใช้สื่อต่าง ๆ แล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นองค์ประกอบทำให้แม่บ้านเกษตรกรเหล่านั้นเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย การศึกษาบทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จึงน่าจะเป็นประโยชน์ที่ใช่เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ และยิ่งอาจใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ นวัตกรรมอื่น ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้

¹ สัมภาษณ์ สมฤทธิ อุทัยฉาย, เจ้าพนักงานการเกษตร, 25 กุมภาพันธ์

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ของสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน ในการจูงใจให้แม่บ้าน เกษตรกร เข้าร่วม เป็น สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
4. เพื่อทราบถึงความสำคัญของปัจจัยแต่ละตัวที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วม เป็น สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

สมมติฐานในการวิจัย

1. สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน มีบทบาทแตกต่างกันในการ จูงใจให้เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
2. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร การ เปิดรับสื่อบุคคล การ เปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การ เปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
3. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร การ เปิดรับสื่อบุคคล การ เปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การ เปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง บทบาทในการ เผยแพร่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรและมีอิทธิพลจูงใจให้เข้า เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

สื่อ หมายถึง พาหนะที่นำข่าวสารและความรู้ในเรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อันได้แก่ สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่อบุคคล

1. สื่อมวลชน หมายถึง วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

2. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง เอกสารของกรมส่งเสริมการเกษตรที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นแผนพับ

3. สื่อบุคคล หมายถึง เพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร

ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง การได้รับความรู้ไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น การมีความรู้ความสามารถทางด้านการเกษตรมากขึ้นกว่าเดิม และการใช้ความรู้ที่ได้รับไปหารายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัว

2. การเปิดรับสื่อบุคคล หมายถึง ความบ่อยครั้งในการได้พบปะพูดคุยในเรื่องทั่วไป ทั่วๆ ไปกับเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร ภายในหมู่บ้าน

3. การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง ความเคยหรือไม่เคยอ่านเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ของทางราชการ

4. การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารทั่วไป จากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์

5. การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเดินทางออกนอกท้องถิ่น ความบ่อยครั้งในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ความบ่อยครั้งในการพบปะพูดคุยกับบุคคลต่างถิ่น การมีโอกาสไปเยี่ยมชมกิจการที่เกี่ยวข้อง

อาชีพที่ต่าง ๆ นอกท้องถิ่น การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของครอบครัวต่อปีรวมทั้งการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง

1. คะแนนที่ได้จากความไวในการตัดสินใจสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมกับคะแนนที่ได้จากการวัดทัศนคติของผู้ตอบต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ในส่วนของศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละตัวกับการ เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร)

2. การตัดสินใจสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ในส่วนของศึกษาหาความแตกต่างของสื่อแต่ละประเภทในการจูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตร

ขอตกลงเบื้องต้น

1. การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกถือว่าเป็นการสื่อสารเพื่องานนวัตกรรม เนื่องจากเป็นการสื่อสารเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ โดยส่งผ่านสื่อไปยังสมาชิกในสังคมเกษตรกร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทางด้านความเป็นอยู่และอาชีพให้ดีขึ้น

2. การตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นการตัดสินใจโดยมีทางเลือก (Optional Decision) กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจที่บุคคลแต่ละ

คนสามารถเลือกได้ตามความสมัครใจของตน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงบทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเฉพาะผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐมในช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2524

2. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะศึกษาเฉพาะปัจจัยต่อไปนี้คือ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเปิดรับสื่อบุคคล การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การเปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เท่านั้น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย จะไม่นำมาศึกษา

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม เท่านั้น จึงมีอาจสรุปอ้างอิงไปยังสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ทั่วประเทศได้ แต่อาจอนุมานผลการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาเพื่อเผยแพร่แนวกรรมอื่น ๆ ต่อไปได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บทบาทของสื่อที่เผยแพร่และปัจจัยที่มีผลการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อันอาจเป็นประโยชน์สำหรับโครงการเผยแพร่และสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรได้ นอกจากนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของหน่วยงานอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้